

ДОКЛАД ЗА ПРОВЕДЕН ТРЕТИ ЛИДЕРСКИ ФОРУМ В ГРАД ВЪРШЕЦ
С ТЕМА: РЕСТАРТ ЗА СЕВЕРОЗАПАДА: СЪТРУДНИЧЕСТВО, РЕГИОНАЛЕН МАРКЕТИНГ
И ЛИЧНИ ИСТОРИИ НА УСПЕХА
18-19.03.2016 Г., СПА ХОТЕЛ „АТА”, гр. Вършец

1. КОНТЕКСТ НА ДИСКУСИЯТА

1.1. Цел на доклада /подход/

Целта на настоящия доклад е да представи в резюме дискусиите и да обобщи резултатите от проведения третия лидерски форум, проведен в град Вършец с тема „Рестарт за Северозапада: Сътрудничество, регионален маркетинг и лични истории на успеха“. Освен това докладът дава насоки (предложения) за продължаване на дейностите по проекта в конкретния район, обхващащ областите Видин, Враца и Монтана и отправя предложения за участници в последващите форуми.

Обект на дискусията на форума беше как Северозападна България може да бъде „съживена“ и да се повишат нейните социално-икономически показатели, чрез сътрудничество между трите области – Видин, Враца и Монтана, и съставляващите ги общини.

Основните теми на форума бяха разделени в три панела, които предварително бяха подбрани в резултат от първоначално проведената „мозъчна атака“ сред местни лидери¹ и последващите дискусии между експертите по проекта. Подбраните теми поставиха основите на програмата на форума, която беше съставена от три части (панела) със следните заглавия: „Партньорства и граници: Перспективи пред трансграничното сътрудничество и сътрудничеството между областите“; „Регионален маркетинг за привличане на инвестиции: Туризъм, биоземеделие, нови технологии. Възможен ли е бранд Северозападна България?“; и *Лични истории от Северозапада: Какво имат да споделят младите?*“.

Всеки панел даде възможност на местни лидери и хора, живеещи дълго на територията, с кратки презентации или експозета да представят своята дейност, с която допринасят за развитието на региона и да изкажат своята визия за начините, чрез които трите области могат да постигнат по-висок жизнен стандарт. Останалите участници можеха да се изкажат по време на предвиденото време за дискусия към всеки панел.

За постигането на целта на доклада, са изпълнени следните задачи, които определят и неговата **структура и съдържание**:

- Обобщен е профилът на участниците във форума;
- Обобщени са проведените дискусии и презентации и са структурирани в групи от предложения;
- Направени са необходимите изводи от регионалния форум;
- Отправени са предложения за надграждане на постигнатите резултати;
- Дефинирани са потенциалните участници в следващите дейности по проекта.

---

¹ Срещата е проведена на 23.04.2015 г. с тема „Кои са ресурсите за успех и перспективите за развитие и взаимодействие?“. Подробности за нея могат да бъдат прочетени в доклада към нея.

1.2. Профил на участниците

На лидерския форум в гр. Вършец взеха участие 44 участника² (включително 7 човека от екипа на ИРМИ).

Въпреки многообразието от представители на различни социални, професионални, икономически и възрастови групи, участниците могат да бъдат профилирани в следните направления: възраст и сектор в икономиката според собствеността – публичен (правителствен), бизнес и доброволчески (неправителствен).

По отношение на възрастта на участниците се наблюдаваше баланс между младежи (до 39 г.) и възрастни (над 40 г.). Това даде на форума възможност да почерпи от опита на вече очерталите се лидери (политически, обществени, бизнес и т.н.) и да събере идеи нови и „свежи“ идеи (а понякога и нестандартни) от бъдещите лидери под 40 г. За насърчаването на младите и представянето на техните идеи беше посветен целия трети панел, които да разкажат своята лична история.

Секторите, които представляваха участниците могат да бъдат обобщени, както следва:

- Представители на публичния сектор – 7
- Представители на бизнес сектора – 9
- Представители на неправителствения сектор – 21 (тук се включват и членовете на професионалните организации)

Горното групиране е прекалено общо, защото голяма част от участниците са активни в повече от 1 сектор, и в този смисъл е по-скоро условно, но дава първоначална представа за типовете участници във форума.

Фактически цялостният профил на участниците във форума обхваща представители на: местните и национални власти (общински и държавни служители и експерти); браншовите организации (вкл. местните агенции за развитие); местната предприемаческа общност (Start-Up); местния бизнес; медии; НПО и самодейци.

2. ОСНОВНИ ГРУПИ ИДЕИ, ПРЕДЛОЖЕНИ (И ДИСКУТИРАНИ) ОТ УЧАСТНИЦИТЕ

Програмата на форума създаде предпоставки за излагането на много различни разбирания за това какво е предприемачество, както то се развива в региона, как институциите го насърчават, пред какви трудности за изправени местните бизнеси и какво би могло да се направи, за да се промени ситуацията.³

Първият панел започна с презентация за запознаване с трансграничните програми „Дунав“, България-Румъния“ и „България-Сърбия“, които активно биха могли да бъдат използвани от общините в трите области. Темата за трансграничните сътрудничества беше продължена и в следващата презентация, в която се представиха успешно реализирани проекти в община Монтана по трансграничните програми, както и изграждането на технологичен парк „Монтана“ и неговия принос за местната икономика. Последва презентация, посветена на туристическия

² Всички участници и техните координати могат да бъдат проследени от специално направения списък.

³ Темите на презентациите и изложенията на участниците могат да бъдат проследени в официалната програма на събитието.

потенциал на района и как той би могъл да се развива чрез проекти и местни инициативи на примера на три реализиращи се към момента идеи – за балони, електрически велосипеди и използването на природните дадености на община Белоградчик. Четвъртата презентация показва опита на Враца в транснационалните партньорски проекти и научените уроци от тях – обмен на знания, придобиване на ноу-хау, достъп до техника, технологии и експерти, възможност за сравнение на местни и регионални стратегии и политики с чужди такива. Панелът приключи с представяне начини за развитие на устойчив туристически продукт в трансграничния регион „България-Сърбия“ на примера на община Кула. Презентацията подчерта и значението за обособяването на общи културни и туристически маршрути.

Вторият панел започна с презентация, която показва на участниците във форума идеите на централната власт за Северозапада, чрез разработваните от нея стратегически документи – Регионален план за развитие, Интегрирана стратегия за интегрирани териториални инвестиции и целенасочена инвестиционна програма. Втората презентация от панела беше посветена на възможностите за обособяването на туристически бранд „Северозападна България“, в която беше представена идеята по какви начини да се обединят природните дадености, местните обичаи, гастрономическите специфики и антропогенното наследство с цел създаването на общ туристически продукт. Панелът продължи с очертаване бъдещата роля на дигиталните умения и предприемачеството за местното икономическо развитие. Фокусът беше поставен върху внедряването на информационно-комуникационните технологии в селското стопанство и ползите за фермерите от това. Последната презентация се опита да очертае потенциала на Северозапада за привличане на високообразовани хора, които имат възможност да работят дистанционно. В нея бяха представени аргументи за очертаването на тенденция към миграция от града към селото и бяха изказани предложения какво биха могли да направят общинските власти, за да я подпомогнат.

Третият панел, в рамките на втория ден на форума, започна с представяне на начините как можем да мотивираме младите чрез образование, поднесено на разбираем и привлекателен за тях език. За пример се показва опитът на образователната платформа „уча.се“ и влиянието, която тя има върху учениците от 1. до 12. клас. Последващата презентация отново беше насочена към подрастващите, но този път по отношение на техните спортни заложби. В нея се очертах традициите в различните видове спорт в Северозападна България, уникалните природни дадености, които позволяват целогодишна подготовка на професионални спортисти и проблемите пред това този потенциал да се развие. Изтъкна се ролята на НПО в подкрепата на спортните клубове за намиране на таланти деца и работата по проект „Взаимодействие за бъдещи шампиони“, чрез който децата получават знания как да водят здравословен начин на живот и спорт, а след това ще имат възможност да изберат клуб, в който да се състезават. Последващото експозе беше съсредоточено върху конкретен обект – нереализираната болница в гр. Монтана и нейната трансформация в медицински филиал с общежития и конферентен център. Представени бяха пречките пред реализацията на идеята, които предимно са породени от собствеността на имота и липсата на диалог между централната и местната власт. Следващият участник представи неговите наблюдения върху младите и предизвикателствата, пред които са изправени те, за да се реализират – липса на вяра в собствените им способности, недостатъчно мотивация и никаква подкрепа от страна на съответните институции (Бюрото по труда). Панелът продължи с успешната история на завърнал се във Враца млад предприемач, който основал софтуерно училище, за да помогне на подрастващите да бъдат адекватни на

пазара на труда и да им съдействат при намирането на работа. Форумът приключи с експозе, което да покаже, че екологичното образование е важно и не се свежда само да рециклиране и разделно събиране на отпадъците.

Следва да се подчертае, че в хода на презентациите, както и във времето за дискусия се изказаха и много други мнения, предложения, на моменти прерастващи в бурен дебат по определени теми. Отделните представяния успешно провокираха дискусии, които очертаха редица пресечни (вкл. конфликтни) точки. В следващите подточки те са обобщени като е използвано групирането на основните актьори в обществения живот – местна власт, бизнес, граждански сектор и образование.

2.1. Диалог между местна власт и бизнес

В хода на дискусията многобройните изказвания на участниците (предимно властимащите) от тези две групи оставиха впечатление, че подобен диалог отсъства. Властта коментираше състоянието на икономиката като цяло, но бизнесът в лицето на местните компании не беше целенасочено споменат. По-скоро фокусът беше поставен на големите индустриални заводи от миналото и това, че в момента те не се използват, а се „разпродават за скрап“. От друга страна представителите на бизнеса бяха в пасивна позиция спрямо властта – нито я упрекваха, нито я изтъкваха като партньор.

Изказванията на властта изразяваха пасивност по отношение на начините за привличане на компании в района и надежди, че в бъдеще Софийски фирми ще се регистрират в региона от хора с бизнес нюх, защото е по-евтино. Но не стана ясно кое точно е по-евтино – възнагражденията на служителите, местните данъци (което не е така според данните от официалната статистика⁴) или живота като цяло. Единственият проект, който беше изрично изтъкнат за подпомагане на бизнеса е изграждането на технологичен парк във Враца на мястото на бившите казарми. Но дори при него не се предвижда засилено партньорство между местната администрация и бизнес, защото според публичната информация ще бъде създадено общинско предприятие, което да го управлява, което изключва частния интерес да бъде представяван в него.

2.2. Диалог между местна власт и граждански сектор

За разлика от други райони на България, може да се обобщи, че в Северозападния местният граждански сектор не е толкова силно развит. Това стана ясно и от презентациите на участниците – голяма част от представените граждански организации оперират на територията на цялата страна, а не целенасочено в Северозапада. Тези, които го правят са насочени предимно към децата и младежите и срещат епизодична подкрепа от страна на властимащите.

В хода на дискусиите представители на общинските ръководства заявиха, че много държат да неправителствения сектор, да чуват „гласа“ на младите и са организирали нарочени срещи за това. За съжаление, те по-скоро имат ПР ефект и малко приложение за развитието на територията. В същото време НПО секторът се опитва да развива дейност с възможно най-малко пресечни точки с местната власт. При представянето на дейностите на гражданския сектор в района никой не изтъкна конкретна общинска или областна администрация като партньор.

---

⁴ Данните за основните данъци и такси по области могат да бъдат сравнени в сайта regionalprofiles.bg

Показателно за липсата на диалог е сцената, при която след презентиране на няколко младежки инициативи, представител на властимащите заявява: *„Ние като местна власт подкрепяме всички тези инициативи“*. И при последващия диалог за конкретна идея, свързана със софтуерно обучение и как младите могат да помогнат на една община за прилагането на модела, който използват, представителят на общината заявява: *„Не вие не ме разбрахте. Ние не търсим помощ от вас, а предлагаме да ви помогнем.“*

2.3. Диалог между местна власт и образование

Липсата на представител на образователните институции на форума може да изтъкне като слабост за воденето на качествен диалог по това направление. Участниците от форума се обединиха, че проблемите пред образованието са свързани с демографската ситуация, липсата на обвързаност между преподаваните познания и изискванията на бизнеса, недостатъчната мотивация у подрастващите. Част от присъстващите изтъкнаха като слабост и липсата на ВУЗ в региона, при наличието на 51 в цялата страна. Наблегна се необходимостта от близо 10 000 програмиста на България в следващите години, за да не загубим завоюваните ни позиции в световната икономика. Поради тази причина фокусът на образованието в района трябва бъде върху новите технологии, а не върху *„правенето на заводи“*.

Прави впечатление, че участниците не споменаха нищо относно професионалното образование свързано с ПГ (професионалните гимназии).

2.4. Диалог между бизнес и образование

Представителите на бизнеса, в пълен противовес на това, което заявиха няколко участника, представители на властта, споделиха, че рядко срещат трудности при набирането на нови работници. В същото време споделиха, че сами ги (до)обучават и работят с тях. Това потвърждава липсата на достатъчно подготовка на учениците/студентите в образователната система, но явно не се отчита като пречка от страна на големите компании в района или просто те са се примирили със ситуацията и активно търсят решение на проблема.

2.5. Диалог между бизнес и граждански сектор

Връзката между бизнеса и НПО в района се изразява в подкрепа на събития в предприемаческите среди чрез спонсорство или осигуряване на говорители (гост-лектори), предимно в сферата на информационно-комуникационните технологии.

2.6. Диалог между граждански сектор и образование

Връзката между неправителствения сектор и образованието е предимно неформална и се изразява в това, че НПО дейността е насочена към просвещение – спортно, здравословно хранене и т.н. Пример за това са опитите на деца да бъдат интегрирани чрез спорт, като те се подготвят и в последствие насочват към спортни клубове, ако имат интерес да практикуват активно някой вид спорт.

2.7. Диалог между местна и централна власт

Регионалният форум в гр. Вършец се отличаваше с присъствието на представители на централната власт (включително депутат от европейския парламент). Това спомогна за осъществяване на диалог между тези 2 властови равнища. Характерното за него беше противопоставянето на подхода *„отдолу-на горе“* и обратния – *„отгоре-на долу“*. Ясно

отчетливи бяха опитите за прехвърлянето на отговорности между централната и местната власт за развитието на региона. Аргументите на първите бяха, че когато се разработвали стратегически документите местните не са активни, докато вторите се оплакват от липсата на чуваемост и реализацията на реална целенасочена политика за Северозапада.

3. ИЗВОДИ ОТ ФОРУМА

Поради специфичната ситуация в Северозападния район, основните изводи се базират не само на провеждането на регионалния форум, но и на процеса по неговата подготовка. По този начин могат да се открият няколко извода, които не биха били възможни да се направят само върху дискусиите в рамките на двата дни.

Първо, при подготовката на форума много потенциални участници, свързани с биологичното земеделие, което е възможност за развитие на района, отказаха участие. Това може да означава, че те не желаят открито да дискутират проблемите си, защото нямат такива или се страхуват това да не им донесе негативи.

Второ, при първоначалната среща през 2015 г. в гр. София и процеса на подготовката на форума у голяма част от хората, с които се осъществи връзка, се усети едно отчаяние, че нещо може да се промени.

Трето, съществува минимално желание за сдружаване на територии от трите области, поне в сферата на туризма и използване на природното и антропогенно наследство на района.

Четвърто, представителите на по-големия бизнес (средни и големи предприятия) отказаха да вземат участие във форума с различни аргументи. Това би могло да се дължи наистина на тяхната заетост или на това че сами търсят решение на проблемите си и не разчитат на никого, включително местните власти.

Пето, НПО секторът в Северозападът е слаборазвит, което представлява и възможност да се изгради такъв почти от „нулата“. Активните местни сдружения са насочени към образованието и техническите умения на подрастващите, което говори за едни социално ангажирани младежи, искащи да помогнат на връстниците си.

Шесто, в сравнение с предишните регионални форуми (за Пловдив и Северна централна България) тук най-силно се усети нарушаването на голяма част от връзките между отделните актьори в обществения живот.

Седмо, темата за образованието беше слабо застъпена и нямаше почти никакви предложения какво може да се направи, за да могат младите да са конкурентоспособни на пазара на труда.

Осмо, у местните власти ясно личеше разочарованието, че „държавата“ (институциите на национално ниво) не прави нищо за района им и донякъде се чувстват подведени от многото стратегии, планове и обещания за различни реализации, които да спомогнат за социално-икономическия подем в Северозапада. Според участниците липсата на законодателни органи на регионално ниво е пречка пред управлението на региона.

Девето, както и при предишните регионални форуми се изтъкна ниската мотивация на младите и трудното им задържане както в пределите на района, така и в страната ни като цяло.

Десето, регионалните агенции за развитие и част от общините са активни в реализацията на проекти по трансграничните програми, което говори за капацитет за изграждане и поддържане на партньорства, когато има обща цел.

4. ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА НАДГРАЖДАНЕ НА РЕЗУЛТАТИТЕ

С оглед развитието на дискусиата в регионалния форум и предложенията направени от участниците, предварителната работна среща и възможностите, с които разполага ИРМИ могат да се отправят следните препоръки за надграждане на резултатите, като проекти:

- Подкрепа за учредяване на структура (организация) за събиране и лобиране за реализация на идеи от Северозапада;
- Продължаване на формата на регионални форуми, в които всички страни да могат да дискутират бъдещето на района и решенията на проблемите, пред които е изправен.

Други важни предложения, направени от участниците във форума, но трудни за реализация в рамките на проекта „Лидерство за регионално развитие“, са: Намиране на подходяща форма за осъществяване на връзка между НПО и общинските власти в сферата на ИКТ; Разработването на проект за (туристически) бранд „Северозападна България“.

5. ПОДБОР НА УЧАСТНИЦИ ЗА ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА РАБОТАТА ПО ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА ПРОЕКТА

С оглед активността на хората, участвали във форума, и отчетените слабости на участниците, е целесъобразно на следващ етап да бъдат поканени:

- Представители на „едрия“ бизнес (средни и големи предприятия);
- Директори на училища (и/или професионални гимназии);
- Отново да се направи опит да бъдат поканени местни фермери;
- Златко Живков – кмет на Монтана;
- Емил Цанков – национален комитет на Белоградчишки скали;
- Евгений Евгениев – Търговско-промишлена палата;
- Катя Тодорова – уча.се;
- Борис Недялков – Младежка банка;
- Теодор Костадинов – Vratsa Software School;
- Калин Каменов – кмет на Враца.

При прецизиране на темите/проектите, по които ще се работи на следващия етап следва предложените участници да бъдат отново прегледани и осъвременени.

Съставил:

Пламен Апостолов

22.04.2016 г.